

Johannes kapitel 15. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Johannes Kapitel 15 Vinträdet och grenarna (Joh 15:1–6)

Översättning

Jag är det sanna vinträdet och min Fader är vingårdsmannen. Var gren i mig som inte bär frukt, den skär han bort, och var gren som bär frukt, den beskär han för att den skall bära mera frukt. Så har han redan gjort er rena genom det ord jag har talat till er. Förbli i mig, så förblir också jag i er. Liksom vinrankan inte kan bära frukt av sig själv, om den inte förblir i vinstocken, så kan ni inte heller, om ni inte förblir i mig. Jag är vinstocken, ni är rankorna. Den som förblir i mig, så som jag förblir i honom, han bär rik frukt, ty utan mig förmår ni ingenting. Om någon inte förblir i mig, kastas han ut som en avskuren ranka och förtorkas. Sådana rankor samlar man ihop och kastar dem i elden och de bränns upp.

Kommentar

Flera gånger har Jesus använt bilder för att säga vem han är: Han är livets bröd och världens ljus. Han är dörren och herden. Han är vägen. Nu tar han ännu en bild. Han är vinträdet. Det betyder att han är den livets källa, som man ständigt måste ha förbindelse med. Vi är grenarna, som inte kan leva, inte växa, inte bära frukt, om vi inte står i förbindelse med honom. Att vara kristen är inte att ha vissa åsikter och följa vissa moraliska regler. Det är att leva i gemenskap med Kristus. Man blir kristen när den förbindelsen upprättas, och man förblir kristen så länge den består.

Bilden handlar alltså även om lärjungarna. De är rankorna på vinstocken. De dör om de skiljs från stammen. Bilden säger också något om Gud. Han är mannen som ansar sin vingård. Han skär bort de odugliga rankorna, som inte ger någon frukt. Han beskär de dugliga för att de skall ge bättre skörd. Så har det skett med lärjungarna, säger Jesus. De har redan varit under Guds tuktande hand, genom det ord som Jesus har talat till dem. De är renade från det som hindrar dem att bära frukt. Det betyder inte att de är fullkomliga. Men de har lärt sig att lita på Jesus och inte vara klokare än han. Därför kan de bära frukt.

Bilden av Guds vinträd finns redan i Gamla Testamentet. Gud hade planterat Israel ” som ett ädelt vinträd av alltigenom äkta art”, men det hade burit vilda rankor (Jer 2:21) . Jesus menar alltså att nu har Gud gripit in och planterat det sanna vinträdet, det vars rankor skall bära ädla druvor. Allt under förutsättningen att de förblir i vinträdet. Annars är förlorade.

I fornkyrkan visste man att bilden hade sin särskilda tillämpning på nattvarden. Vi kan se det av den nattvardsbön som finns bevarad i ”De tolv apostlarnas lära” från början av 100-talet. Där kallas Jesus – vid välsignelsen över kalken – för ”Davids heliga vinstock”. Han härstammade från David och han var det sanna vinträdet.

Att förbli i Kristus (Joh 15:7–11)

Översättning

Bed om vad ni vill, och ni skall få det, om ni förblir i mig och mina ord förblir i er. Bär ni rik frukt, så blir min Fader förhärligad och då är ni mina lärjungar. Som Fadern har älskat mig, så har jag älskat er. Förbli i min kärlek! Om ni håller mina bud, förblir ni i min kärlek, liksom jag har hållit min Faders bud och förblir i hans kärlek. Detta har jag sagt, för att min glädje skall bo i er och för att ingenting skall fattas i er glädje.

Kommentar

Allt hänger alltså på att man ”förblir i Kristus”. Men hur går det till? Jesus ger oss ett första svar, när han som en parallell nämner att hans ord förblir i oss. ”Förbli” kan också återges med att bo, att uppehålla sig, att stanna kvar. Det är fråga om något varaktigt och beständigt. Jesu ord är alltså inte något man hör och kanske lägger märke till för att sen stuv undan det i minnet. Det är något som man sysslar med, tänker på och påverkas av. Då tränger saven från vinstocken in i rankan och gör att den kan bära frukt. Jesus nämner här också bönen och ger ett löfte om bönhörelse. Väl att märka: för dem som förblir i mig och hans ord, så att det är han som verkar i dem, också när de ber. Då blir det frukt. Inte nödvändigtvis genast. Bilden säger snarare att det kan ta sin tid. Men det kommer att bli frukt, och Gud får äran av den, så som Jesus säger i bergspredikan: Ert ljus skall lysa inför människorna, så att de ser era goda gärningar och prisar er Fader i himmelen.

Men det viktigaste är ändå något annat. Att förbli i Kristus är att förbli i hans kärlek. Det är att veta, att man är älskad av Jesus. Det är den stora lyckan som man dagligen gläder sig åt. Det visar sig i att man håller hans bud – eller ”håller fast vid dem” som vi sett att det betyder. Man vet att de är riktiga. Man är glad att de finns. Man försöker inte tänja på dem. Men man vet att man är omsluten av hans förlåtelse, även om man gång på gång misslyckas med att leva upp till hans bud. Man lever inte under ett tvång, som man fullgör med ängslan och olust. Man lever i en stor glädje. Det är en glädje att gå in också under lydningen. Hans bud är inte tunga. De är bevis på hans kärlek. Därför kan Jesus säga, att han talat allt detta, för att hans glädje skall bo i oss och för att vår glädje skall bli fullgången – kanske inte ”fullkomlig” som det står i 1917 års översättning, men ”full”, så rik som den kan bli här på jorden.

Att älska därför att man är älskad (Joh 15:12–17)

Översättning

Detta är det bud, som jag ger er: ni skall älska varandra så som jag har älskat er. Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner. Ni är mina vänner, om ni gör det jag bjuder er. Jag kallar er inte längre tjänare, eftersom en tjänare inte får veta vad hans herre gör. Vänner kallar jag er. Jag har ju låtit er veta allt vad jag hört av min Fader. Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er, och jag har bestämt om er att ni skall gå ut i världen och bära frukt, en frukt som skall bestå. Så skall Fadern ge er allt som ni ber honom om i mitt namn. Det bjuder jag er, att ni skall älska varandra.

Kommentar

Nu följer det stora budet: Ni skall älska varandra. Det upprepas på nytt i slutet av detta avsnitt. Man kunde kanske vänta, att

Jesus skulle ge regler och anvisningar för den kristna syskonkärleken. I stället talar han bara om grunden till den. Det är han som har älskat oss. Han har givit det högsta beviset på kärlek. Han har givit sitt liv för sina vänner. Nu kallar han lärjungarna inte längre för tjänare utan för vänner. Det grekiska ordet för "vänner" är av samma stam som ordet "älska" (Vän heter philos och älska heter filein, som används i avskedstalen omväxlande med det vanligare agape.) En vän är alltså någon som man älskar. Det stora beviset på hans kärlek är att han utvalt sina lärjungar. Vi inbillar oss gärna, att det viktiga är att man "avgör sig för Kristus". Jesus säger här, att det är han som har utvalt de sina och bestämt om dem att de skall få tjäna honom och bära frukt. Att vara lärjunge är alltså ett privilegium, något man fått genom Guds kärlek. Genom Jesu kärlek har man kommit in i en syskonkrets, som han älskar. Då skall också syskonen i den kretsen älska varandra.

Världens hat (Joh 15:18‐25)

Översättning

Om världen hatar er, så tänk på att den har hatat mig förr än er. Hörde ni till världen, skulle världen älska sitt eget. Men nu höll jag till världen, utan jag har utvalt er och kallat er ut ur världen. Därför hatar världen er. Kom ihåg vad jag sade er: Tjänaren är inte förmer än sin herre. Har de förföljt mig, så kommer de också att förfölja er. Har de tagit vara på mitt ord, så skall de taga vara på mig. Men allt detta kommer de att göra mot er för mitt namns skull, därför att de inte känner honom som har sänt mig. Hade jag inte kommit och talat till dem, skulle de inte ha stått med skuld. Men nu har de ingen ursäkt för sin synd. Den som hatar mig, han hatar också min Fader. Hade jag inte gjort sådana gärningar bland dem som ingen annan gjort, skulle de inte stått med skuld. Nu har de sett dem, och ändå har de hatat både mig och min Fader. Men det ordet skulle uppfyllas som står i deras egen lag: De har hatat mig utan orsak.

Kommentar

Mot Jesu kärlek står världens hat. Det är en motsättning som man inte kommer ifrån. Överallt i Nya Testamentet betraktas förföljelsen från världens sida som en självklarhet. Här får vi höra, varför det inte kan vara annorlunda.

Med världen menas inte den värld som Gud har skapat utan alla de människor och alla de makter i världen som inte vill veta av Gud. De upplever Gud som en fara, ett hot mot sitt oberoende. De reagerar med spontan olust när de möter Gud. Och när Gud kommer så nära, som han gör i Jesus ‐ och i dem som tillhör honom ‐ skärps deras ovilja och blir till hat. På sätt och vis är det ett självförsvar, ett försök att göra slut på något som kan bli farligt. Bakom den reaktionen står "den världens furste". Han vet vad det gäller.

Nu är lärjungarna "inte av världen", som det står i grundtexten. De hör inte hemma i dess sammanhang. Jesus har "valt dem ut ur världen" som det heter med en svåröversatt vändning. Därför kommer världen att vända sig emot dem, så som den vänt sig mot Jesus. Och omvänt: den kommer att ta emot deras ord, om den tagit emot Jesus. Den underförstådda meningen är kanske: Det har den inte gjort. Ni vet alltså vad som väntar er.

Allt detta kommer de att göra "för mitt namns skull", säger Jesus. Det förhatliga låg i det anspråk som följde hans namn: Messias, Sonen, i sista hand Guds eget namn JAG ÄR. Här måste vägarna skiljas. Endera följer man Vägen, eller också förkastar man Sanningen och visar ifrån sig Livet. Man kan inte stå neutral och oberörd. Det visar sig också att evangeliet ständigt på nytt väcker förbittring också bland människor som berömmar sig av sin tolerans och vidsynthet. Många som blivit kristna har fått uppleva, att man i umgängeskretsen brukade ha överseende med det mesta av deras egennyttan och försummelse. Men deras försök att börja ett nytt liv kan man inte fördrå. Jesus ber sina lärjungar minnas vad som hände honom själv. Han citerar ett psalmord (69:5, ur "passionspsalmen", som skildrar den lidande rättfärdige). Det talar om att bli hatad utan orsak. Det ordet står "i deras lag", säger Jesus. Lag betyder här "som ofta" ‐ hela Gamla Testamentet. Jesus talar om "deras lag". Det betyder inte att Gamla Testamentet upphört att vara heligt skrift för Jesus och hans lärjungar, utan att den var given just åt judarna, som ändå använde den så illa. Man kan återigen meningen genom att säga "deras egen lag".

Anden som skall vittna om Jesus (Joh 15:26‐27)

Översättning

När Hjälparen kommer, som jag skall sända er från Fadern, sanningens Ande, som utgår från Fadern, då skall han vittna om mig. Också ni skall vittna. Ni har ju varit med mig ända från början.

Kommentar

För tredje gången följer nu löftet om Anden. Förut har Jesus sagt att Fadern skall sända honom i Jesu namn. Nu uttrycks saken så, att Jesus sänder Anden från Fadern och att Anden utgår från Fadern. Det innebär inga motsägelser utan återspeglar treenigheten i Guds väsen.

Åter kallas Anden för sanningens Ande. Sanningen är Guds vilja, hans goda mening med livet, som vi framför allt möter i frälsningshistorien. Det är den sanningen som Gud vill att alla människor skall komma till kunskap om, som Paulus uttrycker saken (1 Tim 2:4). Det är detta som Hjälparen, sanningens Ande, skall hjälpa oss med. Han skall vittna om Kristus. Det är viktigt att komma ihåg. Många människor har svårt att "förstå det där med den Helige Ande". De väntar sig att man skall "uppleva Anden" på ett sätt som kan liknas vid mötet med Jesus, så att man ser hans bild och hör hans röst. Men Anden uppenbarar sig inte på det viset. Han vittnar inte om sig själv. Han vittnar om Kristus. Där han finns och verkar, där blir bilden av Jesus levande och Jesu ord börjar tala till oss. Luther säger det i förklaringen till Tredje artikeln: Andens verk är att föra oss till Jesus och lära oss att tro på honom.

Jesus tillägger, att också lärjungarna skall vittna. Det är inte fråga om ett annat vittnesbörd än Andens. Det är tvärtom så att Anden skall tala genom dem. Han skall påminna dem om vad Jesus sagt och lära dem att tillämpa det rätt (14:26).

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller
kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Johannes evangelium